

EU-medlemskap svår nöt för Islands nya rödgröna regering

ISLAND HAR FÖR första gången fått en vald vänster-grön majoritet i den isländska riksdagen, alltinget. I nyvalet i slutet av april gick Socialdemokraterna och koalitionspartnern Gröna Vänstern starkt framåt.

Partierna kan därmed fortsätta det samarbete som inleddes efter att den tidigare koalitionsregeringen mellan Självständighetspartiet och Socialdemokraterna fallit.

Nyvalet blev en historisk brakförlust för konservativa Självständighetspartiet som dominerat isländsk politik sedan 1930-talet. Självständighetspartiet backade med 12,9 procent ned till 23,7 procent, vilket ger 16 mandat i alltinget (mot tidigare 25). Resultatet var ingen överraskning. Islänningarna har sedan finanskrisen vände upp och ned på ekonomin riktat en stor del av sin ilska mot Självständighetspartiet. De har anklagats för nepotism, arrogans och alltför nära kontakter med den finansiella elit som ledde de isländska bankernas erövrarstråt ut i Europa.

FRAMSTEGSPARTIET, SOM ungefär motsvarar Centerpartiet i Sverige, fick 14,8 procent av rösterna vilket ger 9 mandat. Två partier, Medborgarrörelsen och Demokratirörelsen, gick till val för första gången. Medborgarrörelsen bildades i samband med protesterna kring finanskrisen och lyckades i valet samla 7,2 procent av väljarnas röster. Partiet kommer därmed få fyra platser i alltinget. Demokratirörelsen lyckades däremot bara få 0,6 procent. Socialdemokraterna gick i valet framåt med tre procentenheter och slutade på 29,79 procent. Gröna

vänstern fick 21,68, en markant ökning på 7,4 procentenheter. Vänsterblocket får sammanlagt 34 av alltingets 63 mandat. Det innebär att de två partier som bildat en övergångsregering sedan protesterna fick den sittande regeringen på fall i januari kan sitta kvar. Men det finns divergerande uppfattningar mellan de båda koalitionsparterna, inte minst när det gäller förhållandet till EU.

Socialdemokraterna höll kongress den 27-29 mars och beslutade att Island ska ansöka om medlemskap och inleda anslutningsförhandlingar med EU. Socialdemokraterna drev frågan hårt i valrörelsen och statsministern Johanna Sigurdardottir anser att hon nu fått väljarnas stöd att Island ska ansöka om EU-medlemskap.

MEN KOALITIONSPARTNERN Gröna Vänstern säger nej till EU. Partiet beslutade på sin kongress 20-22 mars att upprätthålla sitt motstånd mot EU. Ledaren för Gröna Vänstern, hittillsvarande finans- och fiskeministern Steingrímur Sigfússon, säger att "Islands ekonomiska situation är bättre utanför EU än innanför". Han anser att EU är alltför odemokratiskt och nyliberalt, just den ideologi som är själva upphovet till den bråddjupa ekonomiska krisen på Island.

EU-frågan är således en svår nöt för den nya regeringen. Men nu tycks de båda ha hittat en lösning. Man ber parlamentet att knäcka nöten.

I en intervju i isländsk teve förra veckan uttalade statsminister Johanna Sigurdardottir att regeringen kommer att låta alltinget att avgöra om förhandlingar med EU ska inledas.

Om alltinget vill så ber den regeringen inleda medlemskapsförhandlingar.

Regeringssamarbetet kan fortsätta utan att något av de båda partierna kan anklaga det andra för att köra över samarbetspartnern.

Frågan om ett isländskt EU-medlemskap blev aktuell i höstas då landets bankväsende kraschade och den isländska kronan störtade.

Tidigare har inställningen till EU varit mycket negativ eftersom Island inte gärna vill släppa in EU:s alla fiskeflottor på sina vatten.

Samtidigt har Island på många andra områden anpassat sig till EU till följd av det så kallade EES-avtalet, så den eventuella anslutningsprocessen kan sannolikt gå relativt fort. Om man bortser från fisket som hotar att sätta många käppar i förhandlingshjulet. Johanna Sigurdardottir ville ha en EU-ansökan klar redan i juni. Nu tycks siktet vara inställt på en ansökan före årsskiftet, möjligen med både nyval och folkomröstning emellan.

DET ÄR JÄMT MELLAN ja- och nejsidan när det gäller ett EU-medlemskap. Båda ligger på cirka 39 procent vardera, enligt en färsk mätning. När krisen nådde sin kulmen under senhösten fanns en klar majoritet för ett EU-medlemskap. Men därefter har stödet minskat.

Som valresultatet ser ut finns det förmodligen en majoritet i parlamentet för att skicka in en ansökan om EU-medlemskap, men ett alltingsbeslut kan dröja och därmed försena statsministerns tidsplan.

Självständighetspartiet väntas, i likhet med Gröna Vänstern, fortsätta sin EU-kritiska linje som bland annat kräver två folkomröstningar – en för förhandlingar och en för själva medlemskapet.

Lissabonfördraget har svagt stöd i Sverige

Riksdagens godkännande av Lissabonfördraget i höstas saknade folkligt stöd. Endast 16 procent tyckte att godkännandet var bra men de allra flesta, 71 procent, hade ingen bestämd åsikt. Det visar en undersökning som presenteras av Sieps (Svenska institutet för Europapolitiska studier).

Detta är "ett svagt betyg till svensk politisk åsiktsbildning, inkluderande partier, massmedier och väljare" säger valanalytikern Sören Holmberg, SOM-institutet i ett pressmeddelande.

EU har över 20 miljoner arbetslösa

Under april har antalet arbetslösa EU-medborgare stigit från 19,2 miljoner till 20,2 miljoner, enligt EU:s statistikbyrå Eurostat. De länder som drabbats hårdast är Estland med en arbetslöshet som på ett år har ökat från 4,0 procent till 11,1, Irland från 5,2 procent till 10,6 procent, Lettland från 6,1 procent till 16,1 procent, Litauen från 4,3 procent till 15,5 procent och Spanien från 9,5 procent till 17,4 procent. Ungdomsarbetslösheten är ett annat växande problem inom EU. Högsta noteringen har Spanien med en siffra på 35,4 procent arbetslösa unga under april månad.

EU-länder väntas missa budgetkrav

Bara fyra av sammanlagt 27 EU-länder klarar budgetkraven under 2010, bedömer EU-kommissionen i en ny prognos. I EU:s stabilitetspakt ställs kravet på EU-länderna att de offentliga underskotten får motsvara maximalt 3 procent av BNP. Vid överträdelser av denna gräns kan medlemsländerna få en varning eller till och med, tvingas att betala böter.

Men nu väntas en stor majoritet av EU-länderna bryta mot dessa regler. Endast Bulgarien, Cypern, Finland och Luxemburg klarar EU:s krav när det gäller offentliga underskott. Sverige klarar det i år, men inte nästa. Annars bedöms 2010 bli ett bättre år för Sverige än 2009, då BNP faller med 4 procent. Nästa år väntas en svag

vändning uppåt, med BNP-ökning på 0,8 procent. Sysselsättningen faller dock kraftigt under båda åren och de offentliga finanserna blir allt sämre.

Albanien har sökt medlemskap i EU

Den 28 april lämnade Albanien en ansökan om medlemskap till den tjeckiska regeringen, ordförande i EU. En rapport från EU-kommissionen visar på ett antal hinder för ett medlemskap. Enligt den tjeckiska regeringen har Albanien mycket att göra innan landet är redo att bli fullvärdig medlem i EU. Detta visar även EU-kommissionens landrapport om Albanien från november 2008. I rapporten säger kommissionen att Albanien måste stärka rättssväsendet och statsförvaltningen innan landet är redo för EU-medlemskap. Landet måste också lösa problem med korruption och organiserad brottslighet. När EU:s ministerråd bedömer att Albanien uppfyller det politiska kravet om demokrati och mänskliga rättigheter, får landet status som kandidatland. Albanien kan då inleda förhandlingar med EU.

Den svenska opinionen alltmer positiv till EU

Den svenska opinionen blir gradvis mer EU-positiv, men samlar ännu ett och ett halvt decennium efter unionsinträdet inte en majoritet av folket, visar mätningar gjorda av SOM-institutet vid Göteborgs universitet hösten 2008. Då var 48 procent av svenskarna i huvudsak för medlemskapet, medan 26 procent sade sig vara i huvudsak emot detsamma. Det framkom när SOM-institutet och Sieps (Svenska institutet för Europapolitiska studier) offentliggjorde undersökningen i början av maj. Siffrorna utgör ett rekord i SOM:s serie av mätningar, som sträcker sig tillbaka till 1991. Som mest EU-negativ var opinionen 1996, året efter inträdet, då 52 procent var emot och enbart 33 procent för medlemskapet. När den något hårdare frågan om Sverige bör lämna unionen ställdes blev svaren än mer EU-positiva. 53 procent ville då inte lämna EU, mot 22 procent som ville lämna.

Bosnien Hercegovina räknar med EU-medlemskap 2015

Trots många interna konstitutionella och strukturella problem kan Bosnien Hercegovina bli EU-medlem år 2015. Detta menar Bosniens utrikesminister Sven Alkalaj, där han även förutspår ett Nato-medlemskap samma år. Alkalaj framhåller att reformarbetet i Bosnien måste ta fart och att det kommer att ta minst 4-5 år innan ett EU-medlemskap är aktuellt, men att förhoppningen är att lämna in en ansökan redan till hösten. Bosnien Hercegovina består idag av två autonoma regioner, den Muslim-Kroatiska federationen och den Serbiska Republiken, där den sistnämnda delen eftersträvar självstyre samtidigt som den Muslim-Kroatiska delen strider för ett mer centraliserat statsstyre. Alkalaj hoppas på en konstitutionell reform i samband med det allmänna valet 2010.

Lettland drabbas hårt av finanskrisen

I Lettland diskuteras just nu omfattande nedskärningar på uppemot 40 procent inom den offentliga sektorn, för att klara finanskrisen. Effekterna kommer att bli märkbara. Det blir färre sjukhus, färre lärare, färre skolor, och lönerna kommer att minskas med minst 20 procent inom den offentliga sektorn. Lettland var tills bara något år sedan ett land med hög tillväxt och snabbt stigande löner, omkring 20 procent om året inom industrin.

Nu har allt vänt, och i dag handlar det om lönesänkningar, ökad arbetslöshet och en snabbt ökande statskuld. Ekonomin beräknas i år krympa med 12-13 procent.

Allt som finansieras med statliga medel har nu fått hårda besparingskrav av regeringen. Statligt finansierade Lettlands Radio till exempel hotas av nedläggning. Just nu diskuteras ett räddningspaket på 7,5 miljarder euro från Internationella valutafonden, IMF. Finansminister Einars Repse är i USA för att förmå IMF att öppna kassakistan. Men det är oklart om Lettland klarar de hårda villkoren som IMF ställt upp till exempel måste landets budgetunderskott minskas.

NYHETER OM EU UTGES MÅNATLIGEN AV FOLKRÖRELSEN NEJ TILL EU. ANSVARIG UTGIVARE: EVA-BRITT SVENSSON.

REDAKTÖR: GÖSTA TORSTENSSON. ADRESS: RONDVÄGEN 312, 142 41 SKOGÅS. TFN: 08-771 43 79. E-POST:

GOSTA.TORSTENSSON@NEJTILLEU.SE. PRENUMERATION: ENSKILDA 60 KR/12 NR. ORGANISATIONER M.M. 120 KR/12 NR.

DISTRIBUTION: FOLKRÖRELSEN NEJ TILL EU, PÖLGATAN 5, 414 60 GÖTEBORG. TFN. 031-701 01 77. E-POST: KANSLI@NEJTILLEU.SE.